

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.09.1960, sp. zn. 4 Cz 96/60, ECLI:CZ:NS:1960:4.CZ.96.1960.1

Číslo: 12/1961

Právní věta: Poměrné určení náhrady škody v případě spoluzavinění poškozeného podniku podle zák. č. 71/1958 Sb. je přiměřené, jestliže odpovídá formě a stupni zavinění škůdce a poškozeného.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.09.1960

Spisová značka: 4 Cz 96/60

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody zaměstnancem

Předpisy: 71/1958 Sb. § 3
§ 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalované byly zaměstnány u žalujícího podniku jako hmotně odpovědné zaměstnankyně v oddělení obuvi a kožené galanterie. Za dobu jejich působení v oddělení bylo při dvou po sobě jdoucích inventurách zjištěno manko v celkové výši 26 065,59 Kčs, a to při inventuře dne 12. června 1957 manko ve výši 2727,27 Kčs a při inventuře dne 16. října 1957 manko ve výši 23 338,32 Kčs.

Lidový soud civilní v Ostravě žalobě v podstatné části vyhověl a zavázal žalované zaplatit žalujícímu podniku náhradu vzniklé škody, přičemž spoluvinu žalujícího podniku na vzniku škody neshledal, snížil však náhradu škody podle § 7 (§ 10) zák. č. 71/1958 Sb.

Krajský soud v Ostravě rozsudek první stolice změnil a původně přiznanou náhradu škody podstatně snížil, když dospěl k závěru, že podnik nevytvořil žalovaným takové pracovní podmínky, které by jim umožňovaly správný výkon jejich povinností. Spoluvinu žalujícího podniku hodnotil jednou polovinou celkové škody. Podíly připadající na jednotlivé žalované soud dále snížil o 1/6 podle § 7 (§ 10) zák. č. 71/1958 Sb.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že rozhodnutím krajského soudu byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Spoluzavinění poškozeného na škodě, tedy zavinění jeho vlastní škody, kterou společně s poškozeným zavinil i někdo jiný jako škůdce, pracovně právní předpisy ani občanský zákoník nevymezují, i když s tímto pojmem počítají (§ 3 odst. 2, § 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb., § 348 obč. zák.) a na spoluzavinění škody poškozeným váží zvláštní právní následky, zejména pak zmenšení a někdy i vyloučení odpovědnostních následků, které by postihly škůdce, nebýt spoluzavinění poškozeného. To znamená, pokud je odpovědnost následkem vzniku povinnosti nahradit škodu, snižuje se tato povinnost a někdy vůbec odpadá, což ve svém důsledku znamená, že poškozený a škůdce snášejí škodu podle poměru zavinění, případně že ji snáší výlučně sám poškozený nebo sám škůdce.

O poměru snášet škodu škůdcem a poškozeným musí soud v každém jednotlivém případě rozhodovat jednotlivě vzhledem na okolnosti daného případu, zejména vzhledem na formu a stupeň zavinění. O tom, že poměrné určení náhrady škody je přiměřené, lze totiž hovořit jen v těch případech, kde zavinění poškozeného bylo zváženo se zaviněním škůdce – když tedy forma a stupeň zavinění jednoho byla zvážena s formou a stupněm zavinění druhého – a podle poměru jejich zavinění byla škoda mezi ně poměrně rozdělena, přičemž i nedbalost obou účastníků byla vzhledem k okolnostem různým způsobem odstupňována (srov. důvodovou zprávu k § 337 obč. zák.).

Poměr zavinění může být určen volnou úvahou – na níž byl soud odkázán i v souzeném případě – za podmínek ustanovení § 94 o. s. ř. Určení poměru zavinění musí být i v tomto případě přiměřené okolnostem daného případu, zejména zjištěné formě a stupni zavinění. Je nemožné stanovit abstraktně hranici, jejíž překročení znamená určení poměru zavinění již nepřiměřené. Tato nemožnost vyplývá již ze samého pojmu přiměřenosti, jež vylučuje přesné ohraničení případů, které požadavku přiměřenosti ještě odpovídají. Přesto však vzhledem k zásadám shora uvedeným lze bezpečně stanovit, kdy poměrné snášení škody je nepřiměřené, a to proto, že neodpovídá formě a stupni zavinění škůdce a poškozeného.

K takovému určení poměru zavinění došlo v napadeném rozhodnutí. Určení povinnosti k náhradě škody zjištěné ve výši 26 065,59 Kčs částkou jen 10 860,77 Kčs (za současného použití ustanovení § 7 a § 10 zák. č. 71/1958 Sb.), tedy určení podílu poškozeného podniku jednou polovinou, je nepochybně určením výše podílu na škodě značně k neprospěchu poškozeného podniku. Takovému určení podílu by tedy musely odpovídat na druhé straně zcela mimořádně závažné a početné případy porušení povinností ze strany poškozeného podniku, aby mohlo být považováno za přiměřené, když soud nadto použil i ustanovení § 7 (§ 10) zák. č. 71/1958 Sb., jehož podmínkou je, aby v případě použití zmírňovacího práva šlo o případ zvláštního zřetele hodný.

Soud uznal především za důvod použití ustanovení o poměrném nesení škody poškozeným podnikem skutečnost, že žalované byly nadměrně pracovně zatíženy. Žalované totiž v řízení uvedly, že k závadám docházelo v důsledku nadměrného pracovního zatížení, zejména při přejímce zboží v době, kdy na oddělení zůstala jen jedna z hmotně odpovědných zaměstnankyň. Žalující podnik však předložil soudu přehled o dodávkách zboží na oddělení, z něhož je patrné, že v době od 15. září do 2. října 1957 bylo na oddělení dodáno zboží celkem čtyřikrát, přičemž vesměs šlo o menší dodávky zboží, jejichž přejímka si nevyžádala mnoho času a při nichž nepochybně nemohlo vzniknout mnohatisícové manko. S touto skutečností se soud v rozsudku nevypořádal. V tomto bodě tedy nebylo prokázáno individuální zavinění poškozeného podniku. Uložení odpovědnosti předpokládá však dokázání individuální viny, neboť odpovědnost poškozeného za zavinění je odpovědnost za individuální zavinění; ke skutkové podstatě spoluzavinění škody poškozeným se pak vyžadují v podstatě tytéž skutkové prvky (i když jejich uplatnění je případně odchylné) jako při skutkové podstatě zakládající odpovědnost za škodu způsobenou jinému. Soudem určený poměr snášení škody poškozeným podnikem nebyl však správný i z jiných důvodů:

Žalující podnik předložil soudu přehled odpracovaných hodin v oddělení obuvi a kožené galanterie, z

něhož je patrné, že v oddělení pracovaly po celou dobu nejméně 4 zaměstnankyně z plánovaných pěti a že po celou dobu byly na pracovišti rovněž dvě hmotně odpovědné zaměstnankyně, s výjimkou poměrně krátké doby (od 15. září do 2. října 1957), kdy jedna z žalovaných byla na dovolené. Z toho je zřejmé, že na pracovišti žalovaných nebyl tak kritický stav, jak se snaží dokázat žalované. Potvrzuje to i svědecká výpověď jedné z prodavaček oddělení, podle níž ani při obsazení oddělení třemi pracovníci v září a v říjnu 1956 nedocházelo k nějakému nadměrnému pracovnímu vypětí. Žalující podnik poukázal i na tu skutečnost, že oddělení neplnilo plán maloobchodního obrátu a předepsanou produktivitu práce na jednoho zaměstnance a předložil soudu přehled tržeb podle jednotlivých pracovníků oddělení a dovozoval z těchto skutečností, že pracovní zatížení žalovaných nebylo takového stupně, aby tím trpěl řádný provoz oddělení. Soud si však tvrzení žalujícího podniku blíže neověřil, neprovedl další jím navrhované důkazy a své rozhodnutí opřel v podstatě jen o tvrzení žalovaných.

Soud nepřihlédl rovněž k tomu, že podle znaleckého posudku jde vlastně o manka za dvě různá období. Důvody pro použití ustanovení § 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb. v rozsudku uvedené se však vztahují pouze k manku za období od 12. 6. do 16. 10. 1957 a nelze tedy na základě nich částečně zprostit žalované odpovědnosti i za manko z předcházejícího období zjištěné při inventuře dne 12. června 1957.

Pokud tedy krajský soud určil výši podílu poškozeného podniku na škodě jednou polovinou, porušil svým rozhodnutím zákon v ustanovení § 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb. a § 94 o. s. ř. Neúplným zjištěním všech rozhodných skutkových okolností porušil zákon dále i v ustanoveních § 1 odst. 2, § § 59 a 88 odst. 2 o. s. ř.